

Lastniki in izdajatelj: Ukrajni odbori SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. - Izdaja vsak petek. - Odgovorni urednik Tone Golnik. - Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 23. - Poštni predal 33 - Telefon uredništva in uprave 127. - Tekoči račun pri Narodni banki v Novem mestu: 416-T-181. - Letna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 125 din. - Tiska tiskarna Slovenskega poročevalca v Ljubljani

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo mesto

Veličastna proslava ob odkritju spomenika talcem v Novem mestu Ne smrt, ne kakršnokoli trpljenje nas ne bo ustavilo na naši pravi poti

22. julij, Dan vstaje slovenskega ljudstva, je Novo mesto z vso Dolenjsko počastilo letos na najbolj spoštljiv in dostojen način. Občinske partizanske patrulje so doživle na svojih obiskih pri nešteti družinah aktivistov, na grobovih talcev in junakov-borcev, v krajih znanih bitki in zmag naše vojsketolke lepega, da nas ravnaja ponos nad visoko zavestjo dolenskega delovnega človeka. Njé ni pozabljeno - prestano trpljenje in prelita kri sta obdružila tisočere sadove: svobodni ustvarjamo sebi in našim otrokom novo ter boljše življenje.

Eden najlepših mitingov je bil v ponedeljek zvečer v Dol. Toplicah. Nad 1000 ljudi je pozdravilo stare borce in aktiviste, ki so prišli z Roga in z Laz. Govornikom in ljudstvu so s jllle solze ganotja same v oči, ko so se spominjali nepozabnih let naše vstaje. Prekrasem je bil partizanski miting na Frati, nepozabna bodo ostala doživljenja s proslavo in pohodom na Trebelnem, po Podgorju, v Suhu krajini in drugod. Zapisati je treba, da so letos partizanske patrulje doživle na svojih obiskih in pohodih veliko več kot v minulih dveh letih.

V sredo dopoldne je bil na novomeškem Glavnem trgu slavnosten sprejem patrulj. Nad 6000 ljudi se je zbralo z vseh strani okraja. Predsedniku okraja tovarišu Viktorju Zupančiču je predal raport načelnik okrajnega štaba patrulj Martin Pavljn, nad 350 partizanov, podoficirjev in oficirjev pa je tisočgla množica viharano pozdravljala. Po govoru predsednika Zupančiča so se množice ob zvokih vojaške godbe podale pred spomenik na vratih, kjer so se slovesnosti zaele točno ob 10. uri.

Vse več ljudi je pred zastirmit spomenikom. Iz ulic in z vseh treh cest, ki se združijo na Vratih, se trgajo novi valovi pisanih rut in belih rajc. Izpod Gorjancev in spraj iz roške strani rahlo vleče veter v prelep polletni dan. Zastave viharajo. Morje zastav. Toliko zastav Novo mesto še ni videlo. Na vseh oknih rože. Korajčne. Reditelji zemir in švigajo med ljudmi. Prostor in še prostor. Za patrole vendar. Patrole! Med množico zavri! narodne nosé! Belokranjce, Fizikulturiki, gasilci, mladina in spet patrole, rože, zastavice, zvezde. Iz puškinih cevi sikajo drobni plamenčki. Dolenjska praznuje.

Točno ob desetih stopijo na slavnostno tribuno predstavniki ljudske oblasti, političnih in ostalih organizacij, kolektivov, višji oficirji JLA, organizatorji vstaje na Dolenjskem, spomeničarji. Med njimi je tovariša Vida Tomšič, org. sekretar CK ZKS, narodni heroj Jože Borštnar, sekretar OK ZKS, državni sekretar za notranje zadeve LRS Niko Silih, polkovnik Savo Trličič, komandant novomeške garнизije, ljudski poslanec in predsednik OLO Viktor Zupančič, predsednik GO ZVVI in ljudski poslanec Franc Krese-Coban, dr. Josip Edgar Leopold-Lavov, prior pleterskega samostana, dolenski prvoborci, predsednik mestne občine Lojze Ivanetič in drugi. Vse te in ostale borce, svojece padlih in žrtev ter zbrano 8000-glavo množico pozdravi tovariš Franc Kolar v imenu Okrajnega in Mestnega odbora Zveze borcev.

K tovarišici Vidi Tomšičevi, ki jo zbrano ljudstvo prisrčno pozdravi v svoji sredi, stopijo trije pionirji in ji s prisrčnimi besedami izročijo cvetje z gorskih vrhov. K pokritemu spomeniku stopi narodni heroj Jože Borštnar. Množica nemirno pljuska v ozki prehod na vratih in pridružuje dih. Ze spolzi platno po bronu, na kamenjemet podstavku zraste pred tisočgavo strmečo množico Talec, zvezanih rok, padajoč pod strelji fašističnih krvolokov, a vendar še tik pred smrtjo poln upora in neusahljive sle po življenju in svobodi.

8000 ljudi je zadržalo dih. V očeh mnogih so solze, so spomini na nedavno preteklost, ko so odpirali vrata ob vsaki uri. Tudi danes pomagajo pri izboljšanju življenja na vasi. Obnovili so Travnik in Belo vodo, uredili različne sadovnjake in se trudijo za izboljšanje gospodarstva. Poživili so kulturno življenje. Iz svojih sredstev so si preko KZ nabavili kinoprojektor. Napredek dokazuje, da žrtve naše občine niso bile zaman. Nov rod bo imel lepše življenje v socialistični družbi.

Plača bo odkrita 31. julija ob 10. uri na partizanskem pokopališču v Sodolu s primernim spomenikom. Razen rojakov pričakujejo tudi borce, ki so se za časa NOB modili pri nas, aktiviste Ribniško - notranjskega okrožja, rajnosa Ribnica-Barje, borce s področja komande mesta Ribnice, bolnice TV 15 in oficirske šole. Pridite v čimvečjem številu, da bomo obudili spomine na težke dni in se pogovorili, kako živimo in delamo sedaj!

katerih je deželica pod Gorjanci neuničljiv duh starih dolenskih kmečkih puntarjev. Novo mesto je bilo v najtežjih dneh slovenske zgodovine prvo uporiško središče in žarišče Dolenjske Nove mesto je dalo sijajne partizanske kadre, Novomeščani so poslali v Gorjance in Rog na vagonne obleke in obutve, zdravil in hrane. Vse premalo se zavedamo, nadaljuje tovariš Borštnar, da je bila pravzaprav vsa Dolenjska tista, ki je v letih 1942 in 1943 do kapitulacije vzdrževala in prehranjevala prve tri slovenske brigade. Zato ne imenujemo zaman kot slavne partizanske kraje tele naše dolenske predele in vasi:

vse od gorskega hribov mimo Primskovega, Cateza, Gabrovke, Cirknika, Stare Gore, Debena, Rihpovca, Trebelna, doline Lankne in Smarjeta, Mokronog, Sv. Vrh, Malkovec, Telčje, Skočjan, Bela cerkev, Selnjernerj z vsem našim Podgorjem, bližino in daljno novomeško okoličico s Toplicami, Brezovo Rebrju, Frato, Dobrnjem, Lisecem, Zužemberkom, Krko, Muljavo, Višnjo goro in še in še.

Vse te vasi in kraje so v najtežjih letih nosili na svojih ramenih reševanje enega najtežjih partizanskih problemov - prehrano naše vojske in skrbi za naše ranjence.

Množica viharano pritrjuje besedam tovariša Borštnarja. Borcem polze pred očmi spominj na težke vojne dni, na mraz, mokroto, lakoto, kri.

»Moti se, kdor misli, da živimo danes v miru. Tudi danes se borimo. Ker ne more sovražnik pobijati, špekulira, poneverja,

obrekuje in krađe. Toda nič več nas ne more ustaviti na naši zmagoviti poti v socializem. Mi gremo samo naprej - poti nazaj ni. Da pa smo dosegli vse te zmage v zadnjih letih, je zasluža sijajnega varuha, ki ga imajo naši narodi v Jugoslovanski ljudski armadi, ki je naš ponos in ena izmed največjih pridobitev NOB.

Ne strelji, ne vislice, zapori, internacije niso zlomili našega naroda, niso ga zlomili informbirojevci s Stalinom, ne gospodarska blokada, ne neprestano rožljanje z orožjem na naših mejah, ne De Gasperijsko-Vatikanski rapad na socialistično Jugoslavijo. Taki spomeniki, kot ga odkrivamo danes, dokazujejo, da slovenski narod zmore vse in še spozna pravo pot, da ga na tej poti ne zaustavi ne smrt ne kakršnokoli trpljenje!

Večna slava padlim žrtvam! Pred tem spomenikom pa se hkrati zaobljubimo, da bomo hvalili pridobitve naše NOB, da bomo v borbi za izgraditev socializma ostali erotni in nerazdružno povezani v SZDL, da bomo čuvali kot največje dragoceno poleg naše svobode - in bratstvo in enotnost narodov Jugoslavije. Vse bomo storili za

prenočišča in prehrane je rešeno. Starega skednja, kjer je bilo nekot zborovanje, ni več. Tudi partizanske steze na Rogu so preraščene. Toda živi in neizbrisni so spomini na težke dni naše slavne preteklosti.

V Rogaški Slatini so odkrili spomenik Borisu Kidriču

19. julija je bil v predvorju rogaške steklarne slovesno odkrit spomenik velikemu borcu in revolucionarju Borisu Kidriču, prvi po njegovi smrti. Odkritju je prisostvoval okrog 20.000 ljudi iz vseh krajev Slovenije in tudi delegacije iz drugih republik. Podpredsednik okrajnega ljudskega odbora Celje okolica, tov. Krivec je pozdravil množice predstavnikov našega ljudstva, utemeljeno na doslej doseglih uspehih, da bo naše ljudstvo sledilo svetlemu zgledu svojega velikega sina in si uspešno utiralo pot v socializem.

Medvojni skojevci svetel vzgled mladine Bele krajine

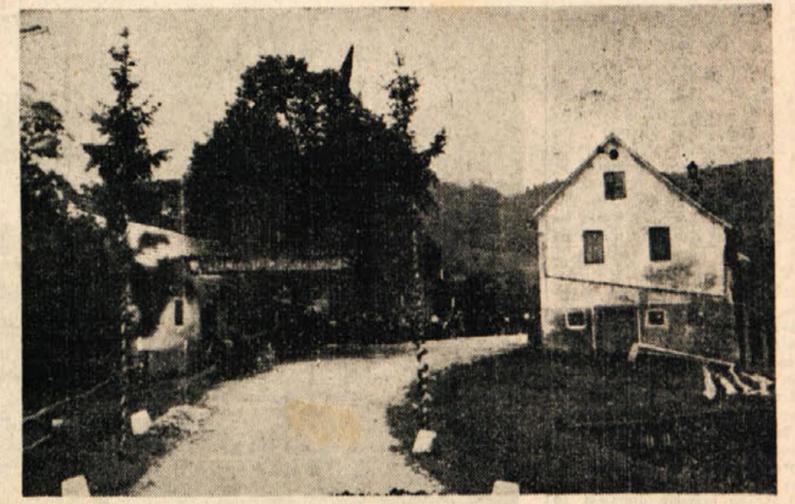
Ze zunanje lice Crnomlja je kazalo, da se mesto vneto pripravila na dva praznika hkrati: na deseto obletnico ustanovitve Pokrajinskega komiteja SKOJ in svečano praznovanje Dneva vstaje, 22. julij. Počistične ceste in ulice, veliki slavoloki, okrašene hiše in praznično urejene izložbe ter viharajoče zastave, vse to je dalo svečano lice mestu in okolici.

Velik mladinski festival, združen s proslavo desete obletnice PK SKOJ, se je pričel že v soboto zvečer 18. julija s kresovi, z nastopom folklorne skupine iz Preloke in pevškega okteta iz Crnomlja na trgu v mestu in na Gričku ob tabornem ognju. V nedeljo zjutraj so se zbrali pred gimnazijo telovadci društva Partizan ter šli v svečani povorki na trg pred poslopje okrajnega komiteja, kjer je bilo glavno zborovanje. 2.000 ljudi, zlasti mladine iz vsega okraja je prisostvovalo zborovanju, na katerem so govorili poleg drugih tudi narodni heroj tov. Albina Maliževa ter člana CK LMS tov. Mitja Vošnjak in Tine Remškar. V svojih govorih so zlasti poudarjali zgodovinski pomen ustanovitve PK SKOJ pred desetimi leti na Suhorju pri Metli. ki. Pozvali so belokranjsko mladi

Zahvala

Iskreno se zahvaljujemo vsem podjetjem, ustanovam, kmetijskim združenjem, državnim poslovanjem in posameznikom, ki so s prostovoljnimi prispevki v blagostanju in denarju pripomogli, da smo pridelali lepo in uspešno tombolo. Se posebej se zahvaljujemo za izdatno pomoč podjetju »Roga« v Novem mestu in kmetijski zadrugi v Straži. Veseli dobček bo društvo razdelilo kolonijam. Naša mladina je darovalcem iskreno hvaležna. V imenu zdravja in sonca želimo mladine še enkrat: Iskrena hvala!

Društvo prijateljev mladine v Novem mestu.

Občinski ljudski prazniki so posvečeni spominu slavni dni naših krajev iz let NOB. — Cedoalje več je občin, ki te dneve svečano praznujejo, vabijo na nje stare borce in aktiviste, delovno ljudstvo svojega in sosednjih območij ter mladino, ki se na vzgledih svojih staršev, bratov in sestri uč. kako je treba ljubiti domovino in žrtvovati zanjo vse.

O občinskem ljudskem prazniku Gotne vasi smo že poročali. Danes objavljamo sliko s proslave pri »Zajc« (Badovinca) na Gorjaneh in dopolnjujemo prvo poročilo s tem, da je bil občinski praznik pravzaprav prelep spominski dan vsega Podgrada, uspešen nastop mešanega mladinskega pevskega zbora iz Stopič in najlepšo recitacijo pionirke Marije Ovniček iz Stopič. Velika udeležba ljudi iz Stopič, Gotne vasi, Podgrada, Vinje vasi in drugih krajev Podgorja je potrdila, da bodo občinski prazniki postali z leti tradicija naših krajev in resničen spomin na slavna leta NOB.

me rato spomenik v varstvo predsednik Lojze Ivanetič. Godba spet igra, pevcji pojo. Množice se razhajajo. Zastave se viharajo in novomeški Talec se blesti v soncu. Blesti se in bo

blestel dolgo, še takrat, bo svet ne bo poznal več morije in klavnja. Mimoidočemu bo govorniki nič nam ni bilo podarjeno, za ceno najdragocenejših žrtev smo si priborili svobodo!

gospodarsko in kulturno prerojenje naše Dolenjske in s tem največ pripomogli k skupni graditvi socialistične Slovenije in Jugoslavije!

V imenu mestne občine sprej-

nilo oddahniti in skoraj do danes ne pomisli na svojo obnovo. Zato pa je doslej izvozilo 4 milijone m³ lesa po vsej državi in v inozemstvo in morda dalo izmed okrajev največ skupnosti in graditvi socializma. Kljub temu se najdneje danes ljudje, ki morda hote nočejo priznavati, da se je Kočevsko gospodarsko izprapalo. Zato tudi nleti Kočevje in Kočevsko mnogokje se danes na nerazumevanja in odpor, ko prisi gospodarske in kulturne pomoči.

Toda Kočevje in okolica morda na nogo, čeprav z lastnimi sredstvi. Pogoj zato je razvoj kočevskih industrijskih obratov in gradnja novih. Stroji v tekstilni tovarni so že zastareli in jih je že lastnik v bivši Jugoslaviji hotel zamenjati. Danes je zato še bolj potrebu, da v tej tovarni zamenjamo stroje, če hočemo res, »varno« in zaposliti delavce. Na

izplača a je druga zavarova na premija naročniku našega lista

14. junija 1953 se je smrtno ponesrečil naš naročnik Alojz Marinč, blagajnik občine Kostel na Kočevskem. Ko se je vračal s kolesom iz Kužlja, je na mostu, ki veže Petrino z Brodom na Kolpi, zadel v leseno ograjo, izgubil pri tem ravnotežje in padel v naraslo Kolpo. Ker ni znal plavati in ker se je potolkel po skalah v reki, je utonil. Našli so ga 26. junija 1953.

Ker je Alojz Marinč 16. marca letos poravnal naročnino za Dolenjski list do konca letošnjega leta, nas je novomeška podružnica Državnega zavarovalnega zavoda obvestila, da je izplačala pokojninski ženi tovarišici Mariji Marinč, ki živi v Vasi številka 28, pošta Fara pri Kočevju, celo zavarovalno premijo v znesku

10.000 inar ev

To je druga zavarovalna premija, ki jo je v kratkem času, odkar smo zavarovali naše naročnike, izplačal Državni zavarovalni zavod v Novem mestu.

Pohitite z vplačilom naročnini 3. julija smo priložili vsem naročnikom, ki so v zaostanku z naročnino, naše položnice. Kdor še ni naročnik »Dolenjskega lista«, naj ga čimprej naroči! Ugodnost brezplačnega zavarovanja ob nesrečah velja le za stalne naročnike našega tednika, ker le za te plačujemo zavarovalno premijo DOZ-u. Dolenjski list v vsako dolensko hišo!

Vselavnosti

Obveščamo vse prijatelje dobrege v tisk. Najkameje do 1. avgusta moramo javiti tiskarnam naklado. Zato nam morajo poverjeniki in knjižarice do 25. t. m. javiti številu članov. Da v jeseni ne bo kdo ostal brez knjig Prelerne družbe pobitite z vpisom. Clanarino 240 din lahko plačate tudi pozneje in v obrokih.

Posebej pa apeliramo na vse, ki imajo za to možnost, da se vpišejo v Prelerno družbo kot podporni ali ustanovni člani. Podporna članarina je za posameznike od 500 din navzgor, za kolektive pa od 5.000 din. Ustanovna znaša 25.000 din. Imena tistih podpornih in ustanovnih članov, ki bodo nakazali denar do 25. t. m. bomo objavili tudi v koledarju.

Podprite prizadevanje Prelerne družbe in omogočite neomejeno širjenje napredne ljudske knjige.

ZA SENTJERNEJSKI SPOMENIK JE DOSLEJ

V »Prosvetla, glasilu slovenske narodne podporne jednote v Chicagu, ki je izšla 23. junija 1953, beremo med drugimi vestimi poročilo Mary Furarjeve iz La Salle (Ill.), da je rojak Anton Jordan iz Grobelj prispeval za spomenik žrtvam fašistice, nega nasilja 25 dolarjev, Pepca Dobnik, hči Janeza Liparja iz Dol. Maharovca, je podarila 5 dolarjev, Joseph Rukše iz Dol. Maharovca, ki živi zdaj v Hewetown, (W. Va.), pa je poslal 6 dolarjev.

Doslej je Mary Furar nabrala 127 in pol dolarja in se iskreno zahvaljuje vsem darovalcem. Ves denar bo odposlala Jerneju Gorencu, ki je medtem nabral za sentjernejski spomenik 250 dolarjev. V Sentjernejski bodo odposlali torej 377 in pol dolarja.

Janez Rigler

VREME

za čas od 24. julija do 2. avgusta

V začetku prihodnjega tedna kratkotrajne padavine, v ostalem lepo poletno vreme.

Pogozdovanje, nega in čuvanje gozdov, naša skupna odgovorna dolžnost

Ko govorimo na Dolenjskem o industrializaciji, o zaslužku sekačev, voznikov, nakladalcev, žagarjev, drvarjev, skratka — kadar govorimo o narodnem dohodku in potrebi njegovega povečanja, vedno mislimo na les. Dejstvo je, da je les še vedno najbolj znana in najbolj dostopna surovina na Dolenjskem in bo še dolgo. Ob pravilnem čuvanju, negi, pogozdovanju in izkoriščanju je les neizčrpna zakladnica. Rastejoče zlato je, ki pametnemu gospodarju donaja visoke obresti. Zanimivo je, da les tudi danes, v času razvite rehnike ne izgublja vrednosti. Popravljanje po lesu in lesnih izdelkih je vsak dan večje, s tem pa seveda raste njegova vrednost.

V povojnih letih nam je les pomenil glavni vir dohodkov. Z lesom smo obnovljali porušeno domovino, gradili objekte težke industrije ter se hkrati borili proti gospodarski blokadi vzhodnih držav. 70 odstotkov vsega izvoza je takrat predstavljala les. Prisiljeni smo bili globoko segati v gozdove v škodo celotnega gozdnega gospodarstva. Toda, če smo takrat morali globoko seči v zalogo našega rastočega zlata, moramo sedaj, ko se razmere urejujejo, to popraviti.

Prilpomoglo, da je v gozdu ustvarjen red in da ni nevarnosti za večji razplod lubadarja. Vrstvo gozdov je lani stalo na Dolenjskem na 2.700.000 din.

ceno. Precejšen del ga izvažamo, veliko pa ga porabimo tudi doma v zdravilstvu, kozmetiki, industriji mila in industriji živil. Za 1.500 litrov olja je treba prekuhati približno 600.000 kg iglic. Zanimivo je, da dajejo iglice ielke skoraj

ta iz ene gozdne uprave sestavlja hkrati tudi upravni odbor gozdne uprave, vsaka uprava pa je zastopana vsaj po enem članu v upravnem odboru podjetja. Upravni odbori na posameznih gozdnih upravah sestavljajo dol-

Nakladalna postaja žilnice pri Krvavem kamnu na Gorjancih

SADIKE IZ DOMAČIH DREVESNIC SO NAJBOLJŠE

Ni dovolj gozd samo čuvati, treba ga je negovati in pomlajevati. Na območju novomeške gozdne uprave (brez GU Mokronog) so lani na površini 95 ha posadili 417.000 sadik, hkrati pa posejali s semenom raznih drevnih sort 19 hektarjev, za kar so porabili 1542 kg semena. Očistili so 744 ha gozda. Letno obvezo čiščenja in pogozdovanja so izpolnili s 112 odstotki. Leto nameravajo pogozditi in izpopolniti preostale površine kar na 204 hektarjih, posaditi 575.000 sadik, posejati 1345 kg semena ter očistiti 720 hektarjev gozdnih površin. Lani so uredili štiri nove drevesnice na površini okrog 2 ha.

enkrat več olja kot iglice smreke. Z nabiranjem in dovolom iglic oziroma vejic, daje tovarna lep zaslužek domačinom, saj plačujejo za nabiranje dinar za kg.

Načrtno in strokovno delo je tudi v gozdu potrebno

Cep ravno gozdno gospodarstvo ustanova z lastnim finan. sranjem, ima svoj delavski svet in upravni odbor. Oba si skupni z direktorju podjetja prizadevata, da z načrtnim gospodarjem njem dvigneta donosnost gozda. Letos sekajo les samo tam, kjer je to iz vzrejnih vzrokov potrebno. S stalnim strokovnim nadzorom so dosegli boljše izrabo posekanega lesa; dobili so znatno višji odstotek tehničnega lesa kot prej. S tem se je cena posekanega lesa dvignila in bo potrebno zato posekati manj kot je v načrtu. Prav tako kot podjetja, potrebuje tudi gozd in vesticje. Nove drevesnice, čiščenje, gradnja poti in cest ter logarskih koč. pogozdovanje, varstva, ureditev pašnikov in podobno. Vsa ta dela bodo stala nad 20 milijonov dinarjev, za ostale gradnje, to je ceste, upravno postopje v Novem mestu in druge, pa bodo porabili nad 40 milijonov dinarjev.

Z ODPADKOV PROIZVAJAJO ZDRAVILA IN — DEVIZE

»Prosimo, dajte mi mentol bonbone« zahteva marsikateri otrok in v delikatni trgovini. To so bonboni prijetnega, hladnega okusa. Prijeten okus daje bombon dodatke eteričnega olja, ki se pridobiva s kuhanjem oziroma suho destilacijo iz iglic jelke, smreke in raznih zdravilnih zelišč. Tako tovarno ima tudi novomeško gozdno gospodarstvo v Obrlu pri Podhodu. Iz odpadkov brez vrednosti za druge predelave kuhajo eterična olja. Tisoč litrov in več ga nakuhaajo letno. Eterično olje je dragocena in zelo iskana tekočina ter ima zato tudi primerno

Goletni načrt za obnovo in izkoščanje gozdov.

Gozd ni samo neizčrpen vir dohodkov. Gozd je tudi zaščitni polj, vpliva na vreme in klimo. Zato bi morali tudi v privatne gozdove uvesti tak red, kot ga v javna gozdna gospodarstva v državnih gozdovih. Nedavno sprejeti zakon o gozdovih bo poskrbel tudi za to predečo vprašanje.

NOVOMEŠKO GOZDNO GOŠPODARSTVO V SKRBI ZA GOZD

Vse do leta 1950 je bilo izkoriščanje državnih gozdov pod upravo Gozdnega gospodarstva, ki je hkrati skrbelo tudi za vzgojo gozda. Pri obsežnem izsekovanju je bila skrb za rast le bolj simbolična, prav tako pa tudi nega gozdov in gozdnih red. Čeprav so nadeževali pod strokovnim nadzorstvom, je spričo razmer in pomanjkanja strokovnjakov in ljudi za delo sploh, gozd zelo trpel. Z januarjem 1950 se je proizvodnja ločila od nege in vzgoje gozda. Od takrat se je v gozdu mnogo spremenilo na bolje. Gozdna gospodarstva so se posvetila samo pogozdovanju, negi in vrstvi gozdov, kar je vplivalo tudi na gozdnih red. V gozdu pa sta se zdaj znašla pravzaprav dva gospodarja; tisti, ki ga je negoval in tisti, ki je sicer pod nadzorstvom prvega, a vendar — sekal in vozil. To je povzročalo stalne prepire, pa tudi tožbe niso bile redke. Ko se je sečnja lesa zmanjševala (in se bo še zmanjšala) je prišlo letos do druge razmejitve med lesno industrijskim podjetjem in gozdnim gospodarstvom. Gozdno gospodarstvo je prevzelo pod svojo upravo tudi sečnjo in spravljo lesa do obratov industrijskih podjetij.

LANI SO POGOZDILI 95 HA, POSADILI 417.000 SADIK IN POSEJALI 1.542 KG SEMENA

Gozdno gospodarstvo Novo mesto obsega skoraj celotni dolenski bazen, to je območje okrajev Novo mesto in Črnomelj, del okraja Kočevje in del okraja Krško. Smotno gospodarjenje z gozdom ni možno na majhnem območju in se zato meje gozdnega gospodarstva ne ujemajo z okrajnimi mejami. Gozdnih red, ki je bil prej hud, a utemeljen kamen spotek med gozdariji in koristniki lesa, je prišel spet do veljave. Gozdno gospodarstvo Novo mesto se je na svojem območju odločno zavzelo zanj. Zaradi večjih posekov v prejšnjih letih in velikih težav z izvozom so v gozdu ostale posekane količine lesa dalj kot bi smele. To, in neredno pospravljanje odpadkov, je vplivalo na razplod raznih škodljivcev od lubadarja do lesarja. K temu se je pridružila še škoda po snegu v zimi 1951-52. Samo iz varstvenih razlogov so morali lani posekati 13.700 kubičnih metrov lesa. To so bile sušice, napadena in polkodovana drevesa. Kot vabo za lubadarja so posekali 1.468 kubičnih metrov iglastega lesa. Vse to je

Povečajmo pridelek kmetijskih rastlin

4. APNENA GNOJILA

To so apneni prah, kninski apnenec in saturacijski mulj, k ga dobimo pri čiščenju sladkornega soka v tovarnah sladkornja. V zadnjem času je bilo mnogo pisane o apnenju in tudi je bilo porabljen na tisoče vagonov. Naša zemljišča so izprana in na apnu zelo revna. Ne predelali, zlasti vinogradniki nad Bello Cerkevjo, Smarjet in Sentrupertom, imajo dovolj apna. Gnojjen z apnom, kninskim apnenecem in muljem je potrebno na vseh vlažnih in ilovnatih zemljiščih Apno v zemlji deluje razkuževalno, veže razne kisline nase, dela zemljo bolj zračno, toplo, pospešuje tvorbo bakterij, razkroj gnoja, tvorbo sprstenice. Če je v zemlji dovolj apna, lahko sami preskusimo s solno kislino, ki jo lahko kupimo v dro-

geriji. Če poljemo gredo zemlje s solno kislino in zemlja zašumi ter se delajo pene, tan je apna dovolj.

Koliko je treba apna na 1 ha, je odvisno od tega, če hočemo gnojiti v zalogo za več let ali za krajšo dobo. Za žita je treba dati do 10 mtc, za okopavine do 20 mtc apnenega praha. Kninskega apnenca ali mulja uporabljamo tudi nad 50 mtc na 1 ha.

5. MESANA GNOJILA

Zaradi enostavnostega dela dobimo v trgovini tudi mešana gnojila Poznan je nitrofoskali, ki je sestavljen iz apnenega dušika, superfosfata in kalijeve soli. Ker je gnojilo sestavljeno iz večih hranilnih snovi, ga moramo tudi uporabljati v večji količini na 1 ha. Nitrofoskali vsebuje 8%

dušika, 8% fosforne kisline in 8% kalija Sedaj je v prometu tudi mešano gnojilo KAS, ki vsebuje 4% dušika in po 8% fosforne kisline in kalija. Letos je bil v prodaji tudi nitroamonal, ki je mešano gnojilo dušika in kalija.

6. MESANJE GNOJIL

Zaradi pravilne uporabe je dobro vedeti, katera gnojila se lahko mešajo med seboj. Superfosfat lahko mešamo s kalijevimi gnojili, solitrom, amonijevim sulfatom. Ne smemo pa ga mešati s Tomaževo žilindro, apnenim dušikom ali apnom. Kalijeve gnojila se lahko mešajo z vsemi, neposredno pred uporabo z apnom, apnenim dušikom. Cilski soliter se lahko meša z vsemi gnojili razen z dusidnatimi.

Franc Malasek

V Beli Krajini ima domača obrt bodočnost

Da bi našel nove vire dohodkov za pasivne vasi, je Gospodarski svet OLO Črnomelj organiziral vrsto sestankov po vprašanih domačih obrti v Beli krajini. Organizirane tkalske družine se bodo v zimi priključile okrajnemu invididskemu podjetju, v podjetju »Belokrajinka« pa bodo dobile zaposlitve vse dobre vezilje. Prav tako bodo tkalke lahko rekno »Belokrajinke« izvrševale praksa naročila za ustanove in tudi za privatnike. »Belokrajinka« bo izdelovala prvovrstno belokranjsko domače platno, ki je tako priljubljeno za letne obleke, srajce, namizne prte itd. Obenem bodo izdelavale pisane tkiva za ženske letne obleke, tkiva za torbice, denarnice, mape in različne bloke.

Zadnji dve razstavi ročnih del v Adlešičih in v Vinici sta pokazali, da vezilje sicer še niso številne, da pa so belokranjska dekleta zelo spretna. To dokazujejo tudi izgotovljena dela učenk učiteljice Babnikove in Adamičeve.

ve. V Adlešičih je že 50 tkalk, ki se bodo v jeseni vključile v delo pri »Belokrajinki« v Črnomlju. Tudi na Preloki se članice obeh tkalskih družin iz Preloke in Žilj živo zanimajo za razvoj tkalske obrti.

Mariča Starešiničeva iz Preloke je povedala, da je konoplja, katere seme je dobil kum Račič iz Italije, zelo lepo narasla in je še enkrat večja od domače. Zato bodo naročili tudi prihodnje leto konoplino seme v Bologni. Na Vinici so se sestanka udeležile samo vezilje, učenke učiteljice Adamičeve. Ostalih viniških žena in deklet ni bilo zato, ker niso bile obveščene. Starih vezilj ni na Vinici, izmed deklet pa so redke, ki samostojno prevzemajo naročila. To bi pomenilo, da v Vinici ni zanimanja za tkanje, kar pa ni res, saj vemo, da je v viniški okolici precej prav dobrih tkalk.

Sestanek je organiziral OLO Črnomelj, domača obrt pa sta propagirala tovariš Franc Tešar, direktor »Belokrajinke« in ravnatelj Božo Račič.

Etnografska razstava v Črnomlju

Na povabilo Belokranjskega muzeja v Metliki je pred štirnajstimi dnevi prišla v Belo krajino študentska ekipa etnološkega seminarja ljubljanske univerze, da različne nekatere predele Bele krajine. Nadzorstvo nad ekipo je imel univ. prof. dr. Niko Zupančič, delo na terenu pa je vodil član seminarja absolvent Jernej Šušteršič. Ekipa je raziskala predvsem materialno in duhovno kulturo v Griblah in okoliskih vaseh, nato pa se je premaknila v dolino Kolpe pod Starim trgov, kjer je v odročnih vaseh dobila bogat etnografski material.

Člani ekipe so vsepovsod našli lepo razumevanje in to ne samo pri ljudski oblasti in prosvetnih delavcih, temveč predvsem med preprostimi ljudmi, ki so ekipi darovali oz. za majhno odškodnino odstopili preko 200 predmetov. Precej je bilo tudi zapisov ljudskega blaga.

Da se seznanijo z delom mladih etnografov tudi širše občinstvo, so člani ekipe ob zaključku uredili v gimnazijski telovadnici v Črnomlju etnografsko razstavo, kjer je podrobno prikazano njihovo delo na terenu. Razstava bo odprta v nedeljo 26. julija ob 10. do polne in bo trajala do 2. avgusta, nakar bodo predmeti prepeljani v Belokranjski muzej v Metliki.

TRIJNA POLITIČNA KONFERENCA V ATENAH ZAKLJUČENA

11. julija je bil zadnji dan konference zunanjih ministrov Grčije, Turčije in Jugoslavije. Grčijo je na konferenci zastopal g. Stefanopoulos, Turčijo g. prof. F. Köprülü, Jugoslavijo pa A. Bebler. Na konferenci so zunanji ministri proučili svetovni položaj, zlasti pa položaj v sosedstvu treh držav. Sklenjeno je bilo, da bodo te države še nadalje ohranile odločno in budno stališče in tako v polni meri prispevale k zmanjšanju napetosti in rešitvi mednarodnih vprašanj. Vse tri države bodo zavzele skupno stališče vsakokrat, ko bi to zahtevala sprememba položaja zlasti na Balkanu.

CRNA GORA JE VELICASTNO PROSLAVILA DAN VSTAJE

Črnomorci praznujejo Dan vstaje 13. julija. V Bieleju polju se je zbralo na ta dan okrog 25.000 ljudi, Burno pozdravljene je tov. Milovan Đilas poudaril pomen tega velikega dne, ki nam danes v boju za demokracijo ne pomeni samo dan spominov na velike dni, ampak nam je predvsem opora na zmagovitih poti v bodočnost in v socializem.

POCENITEV ŽIVIL IN ELEKTRICNEGA TOKA

Zvezni izvršni odbor in Odbor za gospodarstvo sta izdala vrsto pomembnih ukrepov, s katerimi se bodo v mesih naših trenutnih možnosti pocenili nekateri predmeti široke potrošnje, tako izdelki živilske industrije za 25 odstotkov. V zvezi s pocenitvijo živil bo ukinitelj ali znižan tudi davek na promet za nekatere izdelke živilske industrije (izdelke iz sadja in sladkornja, salamo, suho testo, kekse, pivo, alkoholne pijače, bonbone in čokolado). Prav tako bodo železniške direkcije znižale prevzorne cene za dovoz kmetijskih pridelkov na trg.

Tudi električni tok se bo pocenil, kar bo omogočilo večjo porabo električne energije v gospodarstvu. S tem v zvezi se bo povečalo povpraševanje po električnih strojih, ki jih naša industrija lahko izdeluje, pa pa njihova potrošnja neznatna. Premog je še vedno predrag. Država je še močno znižala akumulacijo, da bi vplivala na povečanje proizvodnje, toda premog se je pocenil samo v premogovnikih, ne pa v trgovski mreži, ki oskrbuje prebivalstvo. Pričakujejo, da se bo tudi premog pocenil.

Tudi električni tok se bo pocenil, kar bo omogočilo večjo porabo električne energije v gospodarstvu. S tem v zvezi se bo povečalo povpraševanje po električnih strojih, ki jih naša industrija lahko izdeluje, pa pa njihova potrošnja neznatna. Premog je še vedno predrag. Država je še močno znižala akumulacijo, da bi vplivala na povečanje proizvodnje, toda premog se je pocenil samo v premogovnikih, ne pa v trgovski mreži, ki oskrbuje prebivalstvo. Pričakujejo, da se bo tudi premog pocenil.

Radovedni smo, če vedo člani kmetijske zadruge za tako poslovanje in če vedo, ali se z njim tudi strinjajo?

Kmetijska zadruga Straža se obvezuje plačati najemino za avtomobil za polne kilometre (in pravne) po 88 din za kilometer. Davek na promet proizvodov plača KZ, kakor tudi zaslužek soferju (9.000 din mesečno) ter socialno zavarovanje. Gorivo, mazivo in popravila plača lastnik avtomobila. Da bo avto stalno zaposlen, mora zadruga skrbeti za nakladalce. Krajsje vožnje kot 8 kilometrov se ne plačujejo po kilometru, pač pa po urah. Za prevoze po slabih poteh, oziroma škodo, ki bi nastala zaradi teh na avtomobilu, plača zadruga. Pogodbo sta podpisala lastnik avtomobila, za kmetijsko zadrugo pa poslovođa Viktor Strumbelj.

Gojenec grmske kmetijske šole nam piše

»Podeželska mladina skrbi premalo za svoj umski razvoj, za svojo izobrazbo. Med mestno in kmečko mladino pride pogosto do prepira in celo do sovraštva. Kmečki človek bi se ne smel sramovati svojega stanu. Prav to je nazadnjaštvo. Vas se mora prav tako kakor mesta in industrijska središča boriti za svoj napredek. Reperda vs pri Novem mestu je sosedka Kmetijske šole na Grmu, vendar ji ni dala niti enega mladca. Vas ni taká, kot naj bi bila. Strehe so slabe in mnogokje krite s slamo in brez dimnika. Okna so črna, okajena, kar ni lepo, ne higiensko. Sadno drevje ni ponekod očiščeno niti enkrat na leto in so za to odlični pogoji za razširjanje kaparja. Njive so plevalne. Vse to kličo kmečko mladino, naj se izobrazila.«

I. B.

Vatikan in Slovenci

Sklenili so, da bodo za te ideje agitirali med ljudstvom, ki nekako od duhovnikov pričakuje pomoči in rešitve. Sedaj je ljudstvo razburjeno, inteligenti bi mogli v pravoslavje, ako se zadeve ne izboljšajo...»

Ko so primorski duhovniki sestavili dobro dokumentirano spomenico, so dekani Valentinčič, Šašel in Derfar ter škof Jeglič 1. marca 1920 odpotovali v Vatikan. Tam so »podatkom o spomenici ustno pripovedovali grozne slučaje od strani Lahov in laške duhovščine...»

Papež jih je sprejel 6. marca in jim dal nekaj meglenih obljub. Toda nekateri kardinali so jim kar odkrito pokazali svoje sovražno stališče. »Kardinal Lay se nam je protivil in ni pustil gospodom, da bi mu vse obrazložili. Nevoljni smo bli od njega.« Kardinal Merry del Val pa je Jegliču priznal, da »laška vlada dela sistematično na to, da papeštvo nacionalizira, namreč da bi bil papež ne le kot oseba, ampak tudi kot papež Lah in bi kot primas Italias podpiral laško politiko.« (Jegličev dnevnik, zapisek 12. marca 1920.)

To se je tudi zgodilo. Zahtevah moral kratko ugotoviti, da se nobena »želja slovenske duhovščine ni izpolnila.« (Slovenci v desetletju 1918—1928, str. 428.)

Zaradi tega je šel Jeglič z dekanom Valentinčičem 31. marca 1921 ponovno v Vatikan, kjer sta bila »brez možnosti doseči kak uspeh«. Vatikanski gospodje so jima prostodušno izjavili, da italijanska vlada hoče »Slovence, dobljene po mirovni pogodbi poita-

15 ljančiti... Papež ne more s silo nastopiti; je sedaj v takih stiskah, da se mora na vlado in njene nazore ozirati in v koristih pokrajini Cerkev večkrat popustiti, da reši koristi splošne Cerkev.«

Po rapalskem diktatu in aneksiji je »demokratska« italijanska vlada poostrila nasilje nad jugoslovansko manjšino in dopuščala zločine fašističnih tolpa, ki jih je podpirala tudi italijanska duhovščina. Dekan Škerbec je moral pobegniti iz Istre, ker mu italijanska vlada ni dovolila državljanstva. Ko je 27. novembra 1922 obiskal škofa Jegliča, mu je takole opisal gorje slovenske duhovščine: »Povedal je, kako fašisti ne ljube duhovnike mučijo. Pridejo po trije ali štirje, eden nastavi duhovniku revolver na prsi, drugi mu kaže granato, tretji ga sili piti ricinovo olje in kriče »o bever, o morte!« (piti ali smrt). Duhovnik mora izpiti. Dvanajstotrici so že tako naredili. V šole pošiljajo kot učitelje italijanske duhovnike, ki naj uče vse predmete in tudi verouk. Ves pouk je v italijanskem jeziku. Ko pride (dekan Šerbec) nedavno na prižnico, da opravi popoldnansko pobožnost, dobi tam italijanskega duhovnika, ki moli rožni venec italijansko, zakar ljudstvo godrnja in mrmra. Ko tega duhovnika vpraša, kdo ga je pooblastil, zavpije nad njim: »Komur to ni všeč, naj gre čez mejlo!« — Grozno! (Jegličev dnevnik, zvezek XI, str. 262.)

To barbarstvo je obsodil celo novi tržaški škof Bartolomasi. Zaradi te obsodbe je moral zapustiti Trst, a je kasneje tudi sam postal fašist. Ob njegovem odhodu je škof Jeglič 1. marca 1923 zapisal v svoj dnevnik:

»Škof Bartolomasi je pred odhodom odpravil slovenske pridige pri sv. Antonu rekoč, da ga je vlada prisilila in da Slovenci laško razumejo. Fašisti groze, da bodo morale biti prepovedane vse slovenske pridige v Trstu. Domačim duhovnikom groze z upokojenjem in z ricinovim oljem... Verniki Slovenci so silno užaljeni, v cerkev jih hodi manj in manj, vedno več jih pa hodi v pravoslavno

cerkev. Ako pojde tako naprej, v petih letih ne bo nobenega slovenskega duhovnika v Trstu. Slovence hočejo poitalijančiti. V Rim pojde deputacija. Mene prosi za pomoč... Te dni bom tudi pisal sv. Očeru.«

Medtem pa sta v italijanskem in katoliškem Rimu zavladala fašistični duši Mussolini in papež Pij XI., ki je o Mussoliniju izjavil, da je »človek, poslan od božje previdnosti...»

Ko je škof Jeglič zopet odpotoval v Vatikan, ga je 26. oktobra 1923 sprejel novi papež. O tej avdienci pri Piju XI. je 1. novembra 1923 v dnevnik zapisal le splošno ugotovitev, da je »marsikaj videl in skuil: povsod bridkosti in žalosti! Naše slovensko ljudstvo Lahi zatirajo, vendar po prepričanju (slovenskih) duhovnikov ga zatrli ne bodo.« Kardinal de Lay pa je Jegliču pri prejšnjem obisku v Vatikanu dejal: »Ekselencja, pomirite se, čez dvajset let ne bo več Slovencev!«

Pij XI. je celo dunajskemu kardinalu Piffllu, ki se je pritoževal zaradi raznarodovanja Tirolskih Avstrijcev, zabrusil: »Molčitel! To ni zadeva vaše nadškofije!« Hkrati je papež udaril po mizi in razlil črnilo po rdečem talarju svojega kardinala. In ko je novi tržaški škof Fogar nekoč papežu omenil zatiranje Slovencev, je Pij XI. ponovil fašistično frazo: »Velike ribe žro majhne.« (Po izjavi dobro informiranega primorskega duhovnika.)

Ta odnos Rima in Vatikana do slovenske in hrvaške manjšine je tudi med duhovščino rodil odpor. Tako se je slovenska in hrvaška duhovščina uprla zahtevi Vatikana in italijanskih škofov, da bi se vključila v italijansko katoliško akcijo. Vrhovni svet krščanskih organizacij Slovencev in Hrvatov v Italiji je s zborovanjem 1. junija 1927 soglasno sklenil, da je »vsak pristop k italijanski katoliški akciji popolnoma nemogoč in izključen«. V obrazložitvi pa obširna spomenica med drugim navaja:

IZ NAŠIH KRAJEV

Mladina Zgornjih Kamenj je počastila 22. julij

Ze 12. julija je priredila delavnica mladina Gor, in Dol. Kamenj v počastitev obletnice odkritja spominke pločke padlim borcem in v spomin Dneva vstaje slovenskega naroda lepo proslavo. Pri Bašju na Gor. Kamnu so pravečili gospodarsko poslojje v pravcu do dvoraničo — tako lepo je bilo vse ovito z zelenjem, da so ljudje kar ostrmeli. Zaigrali so igrjo »Domacija«, ki so jo mladinci sami nastudirali. Vloge so dobro podali in pokazali pri delu prece truda, posebno se dijak Virc Tone, Bregantova Tončka in drugi.

Prireditve se je udeležilo lepo število ljudi, ki jih je pozdravil ljudski poslanec Avgust Jazbinčik in spregovoril o pomenu Dneva vstaje. Pohvalil je delovno mladino, ki se zaveda žrtev, padlih za svobodo in ceni njihovo delo za domovino.

Mladina na podeželju naj bi se čimvečkrat zbrala in organizirala take prireditve. Tudi na Gor. Kamnu je se pokazalo, koliko skrihrih talentov živi med nami! Treba jih je le odkrivati in voditi z ljubeznijo k novim uspehom!

Dobrepolje

V našem kraju smo v sadnjem času odkrili številna nova najdišča kolarodskega hrošča. Samo v treh krompirjevih nasadih smo našli nad 100 krompirjevih škodljivcev. Naši kmetovalci se premalo zanimajo za uničevanje hroščev. Kmetijska zadruga ima res zunaj ekipe, vendar so te dosedaj pokazale malo uspeha v borbi proti krompirjevemu škodljivcu. Večjo skrb bi moral posvetiti temu daj najresnejšemu problemu tudi občinski odbor. Ekipe kmetijske zadruge za uničevanje hrošča bi imele veliko večji uspeh, če bi jih pri njihovem delu složno podprli vsi kmetovalci, pa tudi ostali prebivalci kraja. Borbo proti kolarodske mu hrošču moramo zaostriiti do skrajnosti, če nečemo, da bomo v prihodnjih letih ostali brez najpomembnejšega živilskega artikla — krompirja. To pa je odvisno samo od nas samih.

Ali ste že član Prešernove družbe? Za 240 din članarine, ki jo lahko plačate v obrokih, prejmete 5 knjig

Enoletna splošna kmetijska šola na Grmu sprejema nove gojence. Ravnateljstvo kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu razpisuje vpis gojencev v enoletno splošno kmetijsko šolo za šolsko leto 1953-1954. Poup se prične 15. septembra 1953. Pogoji za sprejem so sledeči: 1. Starost najmanj 16 let, 2. uspešno končanih 6 razredov osnovne ali odgovarjajoče šole, 3. telesno dobro razvit in duševno zdrav. Mesečna vzdrževalnina znaša 2.000 din. Prednost za vpis imajo tisti, ki so dokončali zimske gospodarske tečaj, imajo veselje do kmetijstva in se po končani šoli posvetijo kmetijstvu. Prošilci naj do 15. avgusta vložijo lastnorodno pisano prošnjo (kolokvano z din 30). Predložiti je treba še: 1. Izpisek iz matične rojstne knjige, 2. zadnje šolsko spričevalo, 3. zdravniško spričevalo in 4. obvezo staršev ali Kmetijske zadruge o rednem plačevanju vzdrževalnine. Pohitite s prijavi, ker bomo sprejeli omejeno število gojencev.

Prvi izpiti iz trgovske stroke v Kočevju

Od 19. do 21. junija so trgovski poslovodje in pomočniki prvič po vojni v Kočevju polagali izpite. Predhodna trimesečna večerna tečaja v Kočevju in Ribnici sta v celoti uspeša, saj je izpit naredilo izmed 35 prijaviteljev kar 31. Najboljši uspeh sta dosegla M. Samša iz KZ Jurjevica in Pavla Lovšin iz KZ Hrib. Vse priznanje zasluži ing. Dušan Haller iz kmetijskega posessva Kočevje, saj je sam predaval kar tri predmete na tečajih v Ribnici in v Kočevju. Trgovinska zbornica bo v Kočevju še letos organizirala izpite v oktobru in decembru, tako da bodo imeli vsi uslužbenci v okraju možnost še letos položiti vse izpite.

IZ KARLOVSKE KOLINE

Karlovlca je vas v zakolnem kraju, pa vendar živi in diha tuji v kulturnem življenju. Dru-

Nepredvidnost na lovu je zahtevala smrtno žrtev

15. julija je proti mraku je odšla iz Roba skupina štirih lovcov nad divje prašiče v gozd pod Dednekom. S pogonom na prašiče so začeli že v popolnem mraku. Zaradi nepravilne razporeditve lovcov na čakalnih je prišlo do tragične nesreče. Lovca Franc Cimperman je po luštenju, ki ga je čul nedaleč pred seboj, mislil, da lomasti divji prašič ter pomeril v črno gmoto. Toda kmalu je spoznal, da je do smrti obstrelil sotovariša Ivana Zakrajška, staroga nekaj nad 40 let, po poklicu čevljarja in očeta dveh otrok. Zakrajšek je bil prestreljen skozi prsni koš in je bil na mestu mrtve. Pokojni Zakrajšek je bil med ljudmi zelo priljubljen ter je veljal za vzor dobrega in pridnega delavca in skrbnega očeta. Do nesreče je prišlo samo zaradi nepredvidnosti. Nesrečen primer bodo raziskali organi notranje uprave.

Še enkrat: Iz Predgrada nam pišejo

Pod tem naslovom smo v 23. številki našega lista objavili odgovor oziroma pojasnilo upravnega odbora kmetijske zadruge v Predgradu na poročilo njihovega delegata na občnem zboru okrajne Zadrudne zveze v Crnomlju.

Ribnica

Gradnja Trgovske doma v Ribnici v zadnjem času hitro napreduje. Dom gradi ribniška kmetijska zadruga s lastnimi sredstvi. Novi Trgovski dom bo med največjimi in najpompnejšimi zgradbami te vrste na Kočevskem. Računajo, da bo čez dva meseca že pod streho, do konca leta pa bodo urejena velika skladišča, kakor tudi nekateri drugi prostori v notranjosti zgradbe. Trgovski dom bo dvonadstropen. V njem bodo trgovski lokali, poslovni prostori in stanovanja. Stal bo 48 milijonov dinarjev.

Iz Zajčjega polja in Črnega potoka

Vem, da le niste brali o teh dveh vaseh na Kočevskem, pa vendar nismo med zadnjimi. Pretekla zima in pomlad sta nam dali elektriko. Glavne stroške je krilo Kmetijsko gozdno posessvo, vsa težiška dela pri elektrifikaciji pa smo opravili domačini sami. Prav te dni preurejamo tudi neko hišo v dvorano, kjer bomo že v zimi imeli sestanke in kulturne prireditve. Gozdne poti, ki so bile doslej slabo oskrbovane, smo popravili s prostovoljnimi delom, v Zajčjem polju pa smo naredili 150 m nove ceste. Tudi kolarodnar nas vse bolj skrbi. Iz dneva v dan ga je več, zato bo treba nujne temeljite pregledovati. Divji prašiči delajo na krompirju škodo. Nekateri kmetovalci kurijo, drugi se jih branijo z ograjami, a vse skupaj le malo pomaga.

Mali Banat v Beli krajini

Zadnje dni je Bela krajina vse bolj delavna. Za gospodarska vprašanja skrbi Gospodarski svet pod predsedstvom Nika Belopavličeviča. Kaže, da bo Bela krajina že v bližnji bodočnosti dobila popolnoma drugo lice. V okolici Dragatusa je Agrotehnika preorala 80 ha prej zapuščenih njiv. Ta zemlja čaka sedaj obdelave, serve ali saditve. Strokovnjaki naj povedo, kaj naj bi rastle na tej preorani zemlji, kakšne kulture bi bile najbolj donosne glede na kakovost, sestavo tal in na klimatske razmere. Vsekakor bo treba upoštevati predvsem potrebe domače obrti, zato naj bi se del preorane zemlje zasedel s konopoljo inozemskega izvora, ker da ta veliko večji in boljši pridelek, kakor pa domača konopolja. Glede na saditve sadnega drevja naj bi se nasadile predvsem tiste vrste, katerih plodove zahteva inozemski trg ali pa tovarna »Belsad«.

Grič pri Crnomlju

V rojstnem kraju in na svojem starem domu je 21. junija praznovala svoje 60-letnice Ana Benčina. Prišla je iz Amerike in se udeležila izleta ameriških Slovencev po Jugoslaviji. V Ameriko se je vrnila tedni. Med skupino 33 rojakov, ki so potovali s francoskim jantnikom v Jugoslavijo, je bil tudi nekdo iz Cerklj, star 55 let. Dva dni po prihodu domov je umrl. Prišel je zadnjič obiskat svoj stari kraj.

Sirote fašističnega nasilja v Ribnici

Glavni odbor ZB je letos omogočil več počitniškim kolonijam oddih v vseh krajih Slovenije. Ena teh je v Ribnici. Prostori v internatu so okusno urejeni. Vsakodnevna opravila pomenijo za večino otrok svojstvena doživetja, ki se jim bodo za vedno utisnila za spomin. Hrana je okusna.

spomin tovariša Franca Šiške

Nenadoma je preminul tovariš Franc Šiško, predsednik občinskega ljudskega odbora Mirna peč, rezervni oficir ter član okrajnega ljudskega odbora in okrajnega odbora SZDL. Franc Šiško izhaja iz male kmečke družine s številnimi otroki. Ze s sedmim letom je moral od doma za pastirja in tako v rani mladosti okusil tuj kruh. Služboval in delal je pri raznih kmetih, pozneje pa se je pričlenil na manjšo posestvo v vas Čejnice pri Mirni peči. Narodnoosvobodilnemu pohretu se je pridružil že v začetku. Leta 1942 je postal sekretar rajonskega odbora; pozneje je bil v različnih funkcijah, zlasti gosposdarskih vse do osvoboditve. Po osvoboditvi je bil izvoljen za predsednika okrajna Novo mesto, kasneje pa za predsednika okrajna Trebnje. Po združitvi okrajna Trebnje in Novo mesto je bil izvoljen za predsednika občinskega ljudskega odbora Mirna peč in na tem položaju ostal vse do svoje nenadne smrti. Bil je trdnega, neizprosnega značaja, ki pri vsi nečuvanju direktiv je koristno reševanje in graditve socializma ni poznal zaprek. Na njegovi zadnji poti 16. julija popoldne na mirnopeško pokopališče so ga spremlili številni znanci, aktivisti in borci ter člani množičnih organizacij in društev. Takega pogreba v Mirni peči prav gotovo še ni bilo. Pred občinsko pisarno se je od njega poslovil domačin, pri odprtem grobu pa član okrajnega ljudskega odbora, član okrajnega odbora kluba rezervnih oficirjev in ravnatelj nižje gimnazije v Mirni peči Adalbert Božič. Pri pogrebu so bili izvoljeni aktivisti in borci ter mladine častno zastopani gasilci, sodelovala pa je tudi godba na pihala iz Trebnje in moški pevske zbor SKUD Dnjan Jerab iz Novega mesta. Pogreba se je udeležilo več kot 1000 ljudi. Ker razni nasprotniki širijo o smrti tov. Šiške različne izmišljotine, ki nimajo nobene osnove, sporočamo, da si je tov. Šiško v trenutni živčni razvojenosti končal življenje sam.

TAKE BABICE NE MOREJO BITI V SLUŽBI LJUDSTVA

Ivanka Puhek doma iz Zaprudja pri Dragatusu, je že delj časa nameščena v Vinici kot obična babica. Bolj kot poklic babice ji menda prija razno maščavo, zaradi katerega je bila že obojena. Da pa kazen na njo ni vzgojno vplivala in da je Puhekovi zdravje in življenje porodnic kaj malo mar, kaže tale žalosten dogodek: V noči od 8. na 9. julij je prišel na njen dom neki moški iz vasi Zubrinici pri Vinici in jo nujno zaprosil za pomoč pri njegovih ženski, ki se pripravljala na po-

Lep uspeh dolenskih motoristov in avtomobilistov

12. julija je bila »Velika oca« njevalna vožnja po okraju Novo mesto s ciljem na Dvoru pri Zuzemberku ob priliki praznika soferjev in mehanikov ter občinskega praznika občine Zuzemberk. Sodelovali so motoristi AMD Novo mesto, Mokronog, Dobre polje in Trebnje ter avtomobilisti iz Novega mesta in Mokronoga. Pri vožnji so dosegli naslednje uspehe. Motorji do 250 ccm Novo mesto: 1. Turk Franc, Zbrojevka 200 ccm: 49 min., 17 sek.; 2. Petrič Anton, NSU 250 ccm: 49 min., 30 sek.; 3. Colarič Milan, NSU 250 ccm: 49 min., 30 sek. Motorji 350 ccm Novo mesto: 1. Vesel Stefan, Puch 350 ccm: 40 min., 16 sek.; 2. Krek Ciril, DKW 350 ccm: 40 min., 24 sek.; 3. Cvelbar Martin, Viktorca 350 ccm: 38 min., 17 sek. Motorji 500 ccm ter prikolice in avtomobil: 1. More Slavko, Flat: 49 min., 25 sek.; 2. dr. Hočevar Tone, Skoda: 46 min., 35 sek.; 3. Peček Ludvik, Renault: 46 min., 35 sek.; 4. Motorist Mavsar Anton: 54 min., 15 sek. AMD Dobrepolje: 1. Cmak Milan, BMW 500 ccm: 1 ura, 27 min., 2 sek.; 2. Miklič Marjan, Gilere 500: 1 ura, 27 min., 3 sek. AMD Mokronog: 1. Kuhar Rudi, DKW avto: 1 ura, 38 min., 5 sek.; 2. Bulc Henčič, H. D. mot.: 1 ura, 38 min., 3 sek.; 3. Zajnar Bogo, NSU: 1 ura, 38 min., 50 sek.

Povr enikom Prešernove družbe

1. Prosimo, da nam javite najkasneje do 25. julija število do tedaj vplanih članov Prešernove družbe ne glede na to, ali so članarino že plačali in ste jo vi odvedli ali ne. — POSEBEJ navedite število tistih članov, za katere predvidevate, da se bodo vpisali v članstvo tedaj, ko jim boste obenem že tudi ponudili knjige (t. j. v mesecu novembru). Najkasneje 1. avgusta moramo tiskarnam sporočiti naklado, v kateri naj tiskajo letošnje knjige Prešernove družbe. — Zato opozarjamo roveriste in vsi javnost, da bomo kasnejša sporočila in vpise le teko upoštevali. 2. Do 1. septembra nam javite, koliko in katere izmed petih knjig želite vezane v polplatno, oziroma platno. Doplacilo za vezavo koledarja v polplatno je 100.— din, v platno pa 200.— din za vsako izmed ostalih knjig pa v polplatno 80.— din in v celo platno 160.— din. 3. POHITITE Z VPISOVANJEM ČLANOV. Ker bo stala Družbo vsaka zbirka preko 500.— din, stovite vse, da zberete CIMVEC PODPORNH IN USTANOVIH ČLANOV. — Imena podpornih in ustanovnih članov, ki bodo plačali članarino do konca tega meseca, bomo objavili lahko še v koledarju za leto 1954 sicer pa šele v naslednjem letu. Kadarkoli nam pišete, nam sporočite tudi šofen naslov, kjer naj bo navedena tudi pošta in železniška postaja. Glavni odbor Prešernove družbe.

Gradac. — Krojaški rajonec Feliks Strniša je padel s smreke in se pobil po hrbtu in rokah.

Zastorica pri Dobruču. — Invalid Franc Zalesti je padel s kolesca in se pobil po glavi.

Tihoboj pri Gabronki. — Posestnik sin Jože Bajc je padel pod voz, ki mu je poškodoval prsni koš.

Crnomlje. — S steklom si je razrezal usta Edvard Šali.

Srednji Globodol. — Na poti proti železniški postaji je padel in si zlomil desno nogo krojač Ludvik Grivec.

Meniška nas. — Traktorist Alojz Serceč si je na krošnji žagi obrezal prste desne roke.

Zalocca. — Pri padcu s kolesca se je pobil potesnik Anton Pavlič.

Dolenski kmet - sam držiš v rokah svojo usodo

Objavljamo nekaj statističnih podatkov iz referata sekretarja OK ZSK Jožeta Borštnarja, ki ga je imel na okrajni konferenci SZDL s tem namenom, da bi glavne misli in napredne smernice, ki jih je referent začrtal, bodrile slihernega našega podeželskega človeka in mu bile opora v težki borbi za socializacijo dolenskega podeželja. Ukinitve obveznih oddaj je sprostila celotno naše gospodarstvo in vzdrnila tudi dolensko podeželje iz olesenelosti in dremavosti. Dolenskega podeželskega človeka spet iz dneva v dan muči vprašanje, kako bi uspešneje vplival na rodovitnost zemlje, da bi mu dajala več vsega. Hkrati z razmišljanjem, kako bi z zemljo delal, da bi mu več nesla, zdaj, ko ni več birokratskega predpisovanja, pa bi hotel nakupiti vsega v trgovini, več kakor je pravilno, da zahteva. Za primerjavo pogledimo številke, koliko vrednosti ustvari en delavec v posamezni gospodarski veji v enem letu: v industriji 390.386 din, v tr-

VEČ MORAMO PROIZVAJATI, SICER NE BO NAPREDKA

Takemu podeželskemu gosposdarskemu stanju, kot vlada pri nas na Dolenskem, pravimo gospodarska pasivnost. Vzrokov gospodarske pasivnosti je več. Najvažnejši so: prepogosta neseljenost, prerazdrobljena posest, slab hektarski donos in majhni tržni višji. Posledica: en kmečki prebivalec ustvari mesečno je 2.667 din narodnega dohodka.

KAKO SE PRELIVA KMEČKI DENAR

V preteklih letih in še danes je prav spekulacija v veliki meri kriva, da kmetje ne skrbijo tako za izboljšanje proizvodnje kot bi že lahko. Trenutne koristi in potrebe trga jim presumerjajo iz pametnega gosposdarskega in nesmiseln lov za dobičkom, kar ogromno škodi celotnemu našemu gospodarstvu. Ko prebiramo številke, koliko je bilo prodanega industrijskega blaga, lesa in kmetijskih pridelkov, lahko ugotovimo, da so KZ odkupile zelo malo, zlasti še, če primerjamo odkup z dohodkom kmetov. Tako je naprimer KZ v Sentejnem prodala za 20 milijonov 595.000 din industrijskega blaga, odkupila pa je od kmetov pridelkov za vrednost 4.565.359 din, KZ v Skočjanu je

ODLOK O RAZGLASITVI 31. JULIJA ZA OBČINSKI LJUDSKI PRAZNIK OBČINE LOSKI POTOK.

1. člen 31. julij se razglasi za ljudski praznik občine Loški potok.

2. člen Ta odlok velja od dneva objave v Dolenskem listu in objave na krajevno običajen način, Stev. 636-1

Loški potok, dne 13. junija 1953
Predsednik občinskega LO:
Veseli Alojzij I. r.

prodal za 21.580.000 din industrijskega blaga, odkupila pa od kmetov le za 4.630.000 din; ali KZ Novo mesto, ki je prodala za 46.892.000 din različnega blaga, od podeželja pa je odkupila le za 1.640.000 din. Tu je še KZ Zuzemberk, ki je spravila v blagajno 9.640.000 din, medtem ko je izplačala kmetom le 3 milijone 546.000 din za prodane pridelke.

Na vprašanje, odkod so kmetje dobili denar, da so za toliko milijonov din več nakupili v ZK, kakor prodali, ni težko odgovoriti. Zaradi neaktivnosti KZ je moral kmet prodajati kmetijske pridelke drugim in drugje, malo domače zadruge, če je hotel denar za plačilo davkov in za svoje potrebe. To pomeni, da kmetje še danes iščejo sami tržišča za svoje pridelke. Pridelki odteka iz vasi po raznih drugih poteh, namesto preko zadruge in denar pretoka v vas spet po spekulativnih poteh, namesto preko zadruge. Koristi pri tej prodaji večjeje lo posamezniki, namesto da bi se dobiček zival v zadrugo in tako koristil gosposdarski moči domačega kraja. Ponekod se lo SZK vse bolj trgovec s specializiranim blagom. In trgovec osebje prepredaja

le industrijske predmete, namesto da bi odkupovale kmetijske pridelke in bilo posrednik med mestom in vasjo. Posledica tega je, da trg ni nasičen s kmetijskimi pridelki in da zato cene rastejo. Kdo raje kakor kmet sam bi prodal svoje pridelke preko svoje KZ? Da je temu res tako, dokazuje primer KZ Velika Loka, ki je od kmetov odkupila pridelkov za 20.000.000 dinarjev, industrijskega blaga pa je prodala za 11.000.000 din in KZ Zagradec, ki je odkupila za 9.700.000 din kmetijskih pridelkov, a prodala prav toliko industrijskega blaga.

Primer KZ Trebnje sicer kaže, da so uslužbenci trgovsko sposobni ljudje, saj so odkupili kmetijskih pridelkov za 51 milijonov din in za 10.000.000 din lesa, medtem, ko so prodali industrijskega blaga le za 29 milijonov din. Vendar je treba pri tem vediti da so dosegli te uspehe predvsem zaradi slabosti in trgovske nesposobnosti KZ v okolici.

PRVA NALOGA NAŠIH ZADRUG: POSPEŠEVANJE KMETIJSTVA

Pregled blagovnega prometa kaže, da je državni sektor na vasi premalo zastopan, saj ob-

stoja v vaseh novomeškega okrajna le 14 poslovalnih državnega sektorja. Zato imajo KZ na vasi monopolno položaj. In prav to je povzročilo, da se osnovna dejavnost KZ — pospeševanje kmetijstva in njegove proizvodnje — oddaljuje od KZ in praktično ne predstavlja nje. ne prve naloge. Uveljavljanje KZ pri trgovini z industrijskim blagom je tudi povzročilo, da so morala državna podjetja ponekod v likvidacijo, kot je to primer v Skočjanu.

Zato je treba odločno povedati, da je naloga državne trgovine prodaja industrijskega blaga za široko potrošnjo, naloga KZ pa odkup kmetijskih pridelkov in razširjanje kmetijstva. KZ naj prodajajo le tisto industrijsko blago, ki je predmet najnujnejše dnevnne potrošnje prebivalstva.

Le taka politika blagovnega prometa bo dala kmetijski zadrugi mesto, ki ji pripada.

Največje koristi od take politike blagovnega prometa pa bo imel kmet. V zadrugi bo dobil močnega zaveznika na svoji poti h gospodarski moči in blagostanju.

Čez Gorjance v Belo krajino

POZDRAV BELI KRAJINI!

Bela krajina je velika udrtta kotlina. Ob njenem robu, kjer se je izvršil prelom, so se sedaj zelo dobro vidna strma pobočja, ki so nastala, ko se je pogreznilo sosedno področje. Od tod je zlasti lep pogled na kotlino. Širok ravnik plitvega kraša te pokrajine je istega izvora kakor pokrajina na desnem bregu Kolpe, ki jo že vidimo v daljavi.

Kolpa, ki obkroža Belo krajino z juga, izvira pod vrhovi v Gorskem Kotarju. V njenem porečju se lepo vidijo ostanke nekdanjega ravnika, razlomljenega na posamezne stopnje, tako da je zahodnejši del najmočnejše dvignjen in najnižji vzhodni del. V porečju Kolpe so tudi lepo vidne in proti vzhodu vse širše terase. Ob tej reki se že začnejo karakteristike Panonske kotline.

Prav na lahko je pihljat prijeten hladni veter. Nad nami je zakrožilo letalo, ki smo mu z veseljem pomahali. Lepa pot nas je vedla preko košenice, kjer pasejo žumberški fantiči svoje čredo. Tam nekje izpod hrasta odmeva celo klavirno zadovoljno kosca, ki v senci kleplje koso. Nekateri so se pogovarjali o gospodarstvu v teh področjih. Kar more dati zemlja, je krma za živino in gozd. Goje pa, tako kakor smo sklepal po čredah na pašo, govedo, največ sive dolenske pasme. Tu in tam je vmes še kak osliček.

NA JUGOVZHODNIH POBOČJIH GORJANCEV
Pot nas je vodila pod sedlom grebena Kule v znano vasico Gaj, kjer je taborila leta 1942 Cankarjeva brigada. Mnogo stavb v vasi je še porušeni in nič ne kaže na njih obnovitev. Žumberčani so gostoljubni ljudje. Malo vode imajo, zato so nas pogostili s kislim mlekom. Najraje bi ga dali zastoj, kakor so ga dajali večkrat našim borcem, toda radi smo jim plačali uslugo. Povprašali smo jih po tem in onem. V uvajih imajo skrbno obdelane njive. Med hišami je polno sadnega drevja, ki pa običajno ne rodi kaj prida. Tu je tipično nase-

Augustin Lab

Ije, kjer so ljudje živeli tudi od izkopičke krošnjarije. Zive skromno in skrbe za svojo žilvinico. Po potrebi zaidejo tudi v trgovino, toda ta je daleč — v Sv. Nedelji. Robo nalože na oslička ali pa tudi sami zlezejo nanj in tako premagujejo prirodne ovire.

V Nedelji so nam razkazali zelo zanimivo grško-katoliško cerkev ter staroslovanske cerkvene obredne knjige. Sele tod smo prišli spet do dobrega vodnjaka. Skozi vsa prejšnja naseља nas je spremljal čuden občutek, ko smo se ozirali po zbiralnikih za dežnjo, po kanalih, ki služijo tudi zasmarjanju, a ne le asanaciji vasi, po neurejenih dvoriščih in razmetanih gnojščih.

V BELO KRAJINO
Prešli smo že Lešče in Gabrovec ter smo torej zapustili Žumberak in s slovenskega ozemlja pozdravljali Metliko. V pokrajini že prevladuje obdelana zemlja, je pa še vedno precej gozdišč. Svet je precej razgiban in preide ob Kolpi v lepo ravan. Na vzhodno stran se širijo pomembni vinogradi, ki dajejo posameznim predelom celo glavni dohodek. Ljudje so povsod zelo prijazni in če nisi smo mi pozdravili katerega kol popotnika ali potnico na tej ali oni strani ceste, nam je bilo nerodno, ker so to vselej storili domačini. Zanimivo je tudi, kako se med seboj dele prebivalci

metliške okolice. Mi smo prišli iz pokrajine gorceva v dolino »poljceva«. Na zahod, proti Semiču, se prebivalci zvejoje Sokica, a severno od njih so pri Suhorju »Privrščani«.

Začeli smo pri 202 m nadmorske višine v Novem mestu, se povzpeli na 969 m visoki hrib Miklavža, prišli pa smo na južno stran Gorjancev, komaj 166 metrov nad morjem, v Metliko. Torej 770 m navzgor in 800 m navzdol brez vmesnih klancev in bregov — to je bila naša dvodnevna pot preko Gorjancev, pot osemnajsturnega utrjevanja mišic. Pa ne mislite, da je ta pot vselej tako dolga, kajti mi smo jo krojili malo po svoje, kakor nas je zabaval eden tovarišev — malo na desno, pa malo na levo in naravnost v ovinek!

V METLIKI
Seveda smo bili utrujeni, vsi prenojeni, tako da smo čimprej želeli priti do Kolpe. Ne morem, da tega ne povem: tako prijetne vode za kopanje, kot je Kolpa, ni nikjer! Široka je in počasna, pa vendar bistra, plitva in globoka, zelo topla in vendar osvetočujoča. Po enournem namakanju v vodi skoraj nisem čutil potrebe, da bi šel iz nje in bi ne šel, da me ni vabila tovarišnja na breg, kjer se je zabavala. In ker ribiča posebno veselijo — rib, kot kobilice v rojli! Ko si v vodi, ti plešejo okoli nog, plavajo pod teboj in okoli tebe, se s teboj love in zabavajo — le toliko, da se ne dajo ujeti. Po pravici povem, da nisem prav nič ponosen na našo Ljubljanico.

Ije s slovensko zastavo. Tako so stari borci proslavljali spomnj na našo skupno veliko borbo proti vsem sovražnikom naše svobode in novega reda, ki ga ustvarjamo. V koloni patrolje smo našli znanca in posebno vesel sem pozdravil tovariša Zuniča, ki mi je ob svojem rojstnem domu pripovedoval, kako si je danes že sprborila puško ter kako so zajeli tudi prve ujetnike. Kakor v času borbe, tudi sedaj prijateljstvo ni moglo zavreti izpolnitev naloge — patrolja je prodirala dalje proti Gradcu.

Na nebu so se začeli koplčiti kopasti oblaki, ki so se na več straneh močno temnili in spuščali. To nas je vzpodbodilo, da smo se odpravljali na pot.

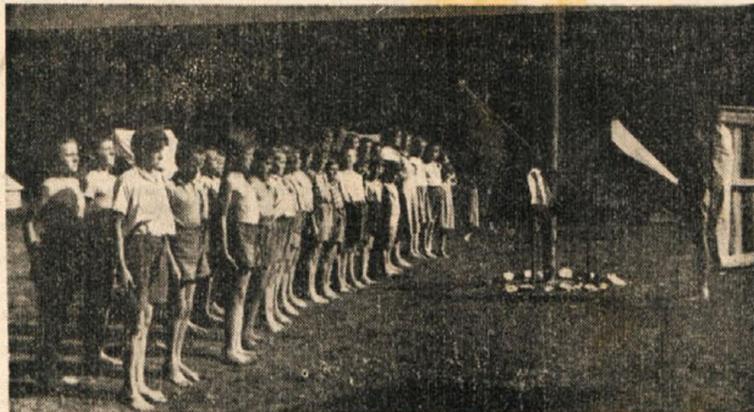
V osrcju Bele krajine
Na terasah ob obeh bregovih Lahinje se širi vas Gradac. V velikem zavoju reke stoji mogočen grad, kjer je sedaj mladinski vzgojni zavod. Grad so lepo uredili; z vzornim redom, disciplino ter dobrimi odnosi bodo to mladinci lahko našli pravo pot svojega bodočega življenja. V zavodu se uče mladinci razne obrti ter obiskujejo šolo. Reka Lahinja daje vasi posebno obelježje. Ob njej je mlin in žaga, prebivalcem daje vodo za kuho in živino; na njej goje vodni sport. Za pitje pa uporabljajo studenčnico, ki izvira iz spodnje skale ob Lahinji. V vasi je precej obrtnikov, a poljedelstvo je bolj slabo razvito. Kraj ima pomembnejšo železniško postajo. Pred 100 do 70 leti je tod cvetelo železnicarstvo v grajskem okvirju. Poleg nekaterih drugih zgodovinskih spomenikov, so pomembni grobovi iz kamene in rimske dobe pod vasjo, še bolj znameniti pa je kake pol ure oddaljeni Kučer pri Podzemlju, ki ga nismo več utegnili obiskati, kajti kmalu je prisopihal vlak iz Metlike. Kučer je znamenit kot poglavitna postojanka predzgodovinskega železnicarstva.

Vlak je vozil le malo časa, ko smo se že ustavili v Črnomlju. Znamenite partizanske prestolnice nismo videli, ker se širi za grčkom in v dolini Lahinje, pač pa smo videli v daljavi nekaj industrije, ki postaja vse pomembnejša.

VELIKI MOZJE — O LJUBEZNI
Ljubiti — to je imeti v rokah za vse preizkušnje nit vodnico, za vsa pota plamenice in čašo za zajemanje v vseh vodah. Hugo
Ljubezen je edina strast, ki ne trpi niti pretoklosti, niti prihodnosti. Balzac

Mali oglas
v inozemstvu, vam najhitreje in najceneje preskrbi PUTNIK. Predno greste na letni dopust, se posvetujte s PUTNIKOM! — PUTNIK, NOVO mesto, telefon 108.

LEP PRISPEVEK za spomenik padlim borcem in talcem v Sentjerneju
»Kaj misliš, nas bodo prema, gali?«
»Bimbo je spet prikimal.«
»Kaj pa počno tvoji rojaki z ujetniki, Bimbo?«
»Zamorček je pokazal raženj, na katerem se je cvrla ovca. Jaj, gospa se je stresla ko šiba na vodi...«
»Po kratkem molku je rekla: «Bimbo, mi smo bili zmeraj dobri s teboj, ali ne?«
»Bimbo je prikimal.«
»Oba sva bila dobra s teboj, jaz in gospod polkovnik. Ti prav gotovo nisi nevaležnež. Bi se ti postavil za naju, če pridejo tvoji rojaki?«
»Bimbo je odločno prikimal.«
»Vidim, da si res hvaležen, dober in plemenit dečko. Povej mi, kaj bi rekel svojim rojakom, če jima z možem padeva v roke?«
»Zamorček je pokazal bele zobe in dejal veselo: «Kadar oni priti, jaz reči polglavarju: »Bela žena dobra žena: bolj gospod dober gospod... nič mučiti... takoj zaklati!«

Zadnji večerni zbor pionirskega tabora na Otočcu je bil v sredo, 22. julija. Ze v nedeljo so pionirji navzlic viharju in dežju počastili Dan vstaje s programom ob tabornem ognju. Obiskali so jih med drugim predsednik LO MO Novo mesto tov. Lojze Ivagetič, ravnateljica gimnazije in učiteljica, odborniki mestne občine, starši in sosedje — vaščani Otočca. 21-inevni tabor, ki sta ga uspešno vodila tudi letos prof. Jože in Mara Gionar, je zaključen. V platnene hišice ob Krki so se vselili člani Rodu gorjanskih tabornikov. Nedaleč proč si bodo prihodnji teden postavili taborišče člani Družine treh smrek iz Sevnice, v meniških stelnih pri Dolenjskih Toplicah pa taborijo Jeklarji z Jesenic. Čudovita dojenška pokrajina vabi iz mest in vasi v gozdove, na travnike, na Gorjance Taboriški pozdrav: »S prirodo k novemu človeku!« — odmeva letos ob bregovih Krke.

Kako je na Kočevskem

Kraš bo še stoletja požiral vodo, zato vode na Kočevskem še vedno primanjkuje. Njiv in vrtov je manj kot pred vojno. Pred vojno je bilo obdelovalne zemlje 12.378 ha, sedaj pa je le 6.185 ha. Največ daje redkim naselencem še vedno živinoreja, gozdarstvo in domača obrt. Prebivalci so po večini že opustili v prvih povojnih letih donosno prevoznitvo in spet delajo na kmetijah. Se se pozna, da so Kočevarji odpe-

ljali okoli 4 tisoč glav živine in mnogo orodja. Danes imajo privatniki manj živine kot pred vojno, imajo pa več ovac, koz in perutnine. Na državnih posestvih pa število živine narasča: od 410 glav (leto 1945) na 2012 glav (leto 1953). Vendar to še zdaleč ne sme biti zadnja številka. Na Kočevskem primanjkuje krme. Prebivalci Kočevskega še nimajo pravega razumevanja za to, da bi pripravili dovolj krme. Prehrani

je v vsem okraju za 24% slabša kot bi morala biti. Isto velja tudi za splošno KZ. Traktor si je v splošne KZ dokončno utrl pot. Prav tako vse bolj raste zanimanje za umetna gnojila. Prej so jih kmetje ene vasi nakupili la po nekaj sto kilogramov, zdaj narajoja številka. Na Kočevskem gojijo naj bi ostala vsaj še nekaj let taka, kot je sedaj, da se bo kakovost tal izboljšala. Kočevska je pokrajina, kjer se doslej kapar v večji meri še ni razbohotil, zato bo treba bolj kot doslej skrbeti za raba volj sadjarstva. Kraji ob Kolpi dajejo že zdaj vagoni sadja.

Ali res ni mogoče oživeti lutkovnega gledališča v Kočevju

Novembra meseca 1939 leta je bilo v Kočevju ustanovljeno lutkovno gledališče, ki je s svojim razmeroma uspešnim delom in številnimi prireditvami pridobilo veliko gledalcev med mladino in pri odraslih ljudeh. Zaradi vojne pa je bilo življenje tega gledališča kratko.

Po osvoboditvi je lutkovno gledališče v Kočevju splošno, čeprav imamo na razpolago lutkovno dvorano in nekaj ostalih pripomočkov. Sele delavsko prosvetno društvo »Svoboda« si je na ustanovnem občnem zboru 16. maja letos zadalo nalogo, da ustanovi lutkovno gledališče. Pri upravnem odboru »Svobode«

Kočevje je bila ustanovljena lutkovna sekcija. Vendar doslej ni bilo opaziti, da bi se sekcija resneje zavzela za izvedbo zastavljene naloge, kar bi bilo pomembno zlasti sedaj, ko se nam obeta denar. Res je, da manjka organizacijsko sposobnih ljudi. Z dobro voljo in mladimi ljudmi pa bi se tudi te težave kmalu premagale. Pričakujemo, da bo novo ustanovljena lutkovna sekcija pri »Svobodi« Kočevje kmalu zaživel, saj si naši pionirji pa tudi odrasli prebivalci tega zelo želijo.

Razgibanost K. D. »Gorjanci« Novo mesto

Zadnji čas se je razgibalo kegljaško društvo v Novem mestu. Pred kratkim je bilo srečanje med ženskim ekipama »Majolke« in »Dolenjke« na 6 kegljavic v narodnem slogu. Zmagalo so kegljavičice K. K. Majolke z majhno razliko.

Karlovec : JLA 261:262 kegljev. K. D. Gorjanci je poslalo na državno mladinsko prvenstvo v Zrenjanin tov. Vesela in Mr. Zlaka. Tov. Vesel si je pridobil 7. mesto v državi, Milakar pa 13. mesto. To je velik uspeh mladih kegljavičev. V najkrajšem času bo društvo pripravilo nagradno kegljanje za dolenski center po 10 lutajev na občeneje v narodnem slogu. Takoj nato bo prvenstvo v narodnem slogu za leto 1953.

»No, povej, čemu služ volna?«
»Jaka ne ve in je tiho. Učitelj: »Iz česa pa je tvoja suknja?«
»Jaka: »Iz očetovih hlač...«
Učitelj: »Zadnjič smo govorili o domačih živalih: konju, kravi in svinj. Danes pa se bomo učili o domači živali, ki je vedno ob človeku, pa ga nikoli ne zapusti. Katera žival je to?«
»Jaka: — Bolha!
Učitelj: »Kako se imenujejo tisti ljudje, ki ne uživajo mesne hrane?«
»Mesarjev Jaka: »Slabi odjemalci, tovariš učitelj!«

Tik pred zaključkom današnje številke smo prejeli obvestilo, da je tu dni prejel pododbor ZB v Sentjerneju 150 tisoč din, ki jih je zbral med ameriškim rojaki gospod Gorenc Jernej iz Johnstowna (Pa) s pomočjo gosne Bele in gosne Goren-Majolke, obe iz Vrhopolja po sredoivanju našega pobudnika tovariša Iva Pirkoviča.

»Vsi krožki KD Gorjanci, Pionirja, JLA in Železničarja se pridre pripravljajo za prvenstvo. Prav pa bi bilo, da bi ustanovili še kak mladinski krožek v kegljaškem centru Dolenske M. B.

SEVERNI SALLI TEČE POTOK

Teče potok, teče mimo rodne hiše. Noč je; vrba z vetrom šepeta vse tiše. Moj spomin se vrača iz daljave tuje, posedi na bregu in z zvezdami čuje. Na koleu kaplje lunin so lovijo in pod jezom hajke čudne se godijo. Sel je oče z gore s puthrom čez pečja; stopil je na sruva; pa ti spaka sreča. Sla zvečer je mati prat; bila je luna. Gleda: detek s krono splava iz tolmuna. Vem, da stari mlinar, ko je bil umrl, vsako noč na jezu je vodil zapri... Teče potok, teče mimo mrtve hiše. Noč je; davna bajka šepeta vse tiše... Rousseau

Kronika nesreč

Zgornje Mladetice pri Trzinu. Cestarjev sin Rafael Trante je doma padel in si zlomil desno nogo. Leskovec pri Brusnicah. Pri padcu s kozolca si je zlomil levo roko 5-letni Jože Uhernik. Črnomelj. 6-letni Milan Bobovič je med igranjem padel in se potokel po glavi. Pristava. Posestnikova žena Marija Kastelic si je na razbiti šipi obrezala levo roko. Vel. Cerovec. Učiteljica Ivana Regina je doma pred hišo padla in si zlomila desno roko in levo nogo. Novo mesto. Upokojeni strojevodja Srečko Merhar je padel na ulici in se pobil po obrazu. Gornje Lankane. Ko je vlak na križišču trčil v voz, je padel z voza in si zlomil medenično posestnikov sin Franc Zeleznik. Mrtnice pri Stari cerkvi. S tovrnega avtomobila je padel in se pobil zidarjev sinček Stanko Fink. Črnomelj. Med odulliranjem je dobila opekline za desnim ušesom gospodinja Frančiška Stopič. Črnomelj. S kolesa je padla in si zlomila levo roko posestnikova hčerka Marija Geltar. Petrova vas. Učiteljico Ivanko Palman je na poti iz Črešnjave napadel neznan možki in ji prizadejal poškodbe na glavi.

»Prava ljubezen je najčistejša izmed vseh vezi. Njen čutni plamen prečiščuje naše prirodne nagone. Srce ne posluša strasti, temveč z njo gospodari. Moralnost in poštenje jo spremljata tudi v trenutku najvišje radosti. Rousseau

JANKO JAI :

Prvi talci na Dolenskem

V noči med 27. in 28. aprilom so bili iz ljubljanskih zaporov odvedeni in proti Dolenski odpeljani:

- Talovič Nikola, rojen 8. decembra 1909 v Drežnici, stanujoč v Ljubljani, Strleška ulica števil. 10.
- Turnšek Franc, roj. 24. decembra 1910 na Vrnskem, stanujoč v Ljubljani, Sv. Petra cesta 7.
- Iz novomeških zaporov pa so bili isto noč odpeljani: Kramar Ivan, rojen v Gradcu, zaselku vasi Klade pri Trzinu.
- Kodrič Franc, kakih 40 let star, po rodu iz St. Jerneja, ključavnarski mojster iz Mokronoga.
- Majcen Ivan, rojen 21. junija 1920 v Mokronogu, dijak.
- Zlajpah Franc, rojen 1918 v Mokronogu, študent veterine.

Vse so odpeljali v Radohovo vas in jih 28. aprila 1942 ob osmi uri zjutraj nedaleč od ceste Ljubljana—Novo mesto drugega za drugim postrelili. Ta ustrelitev je bila javnosti razpisana s posebnim razglasom, razširjenim po časnih in lepakih, v katerem je bilo navedeno samo, da je bilo zaradi napada na italijanske vojske šest znanih komunistov ustreljenih. Bolj zgovorna je bila brzojavka, ki sta jo o tem na podlagi poročila poveljstva XI. armadnega zborila poslala kabinetu ministrstva za notranje zadeve in oddelku za javno varnost Visoki komisar iz ljubljanske kvestor. Poslana je bila 29. aprila 1942 pod številko 06818 P. S. in se glasi: »Zaradi napada na vojaški vlak, izvršenega ob trindvajseti uri petindvajsetega tekočega

pri tristetem metru od železniške postaje St. Vid pri Stični, pri čemer je bilo z mitraljejskimi rafali ubitih dvoje in ranjeno troje vojakov, je bilo ob uporabi znanega razglasa z dne štirindvajsetega tekočega, in ker je predkolo osemindvajset ur, ne da bi bili izsledeni izvršilci zločina, po vojaškem poveljstvu v območju, kjer je bil zločin izvršen, aretiranih šest znanih komunistov, ki so bili večraj ob osmi uri ustreljeni.

Prebivalstvo je bilo o tem obveščeno z javnim razglasom. Za Vis. komisarja: Kvestor: David Ettore Messana

Na podlagi splošno znanih dejstev, potrjenih tudi z italijanskimi vojaškimi strogo zaupnimi in torej ne za javnost namenjenimi akti ugotavljamo:

Niti eden ustreljenih ni stanoval niti v kraju, niti njegovi bližnji ali daljni okolici, kjer je bil izvršen napad na vojaški vlak, niti eden ustreljenih ni bil v času in kraju, kot to neresnicno prikazuje omenjena brzojavka, aretiranih temveč so bili vsi že tedne prej zaprti v Ljubljani oziroma v Novem mestu. Vsi zadevni javni in zaupni predpisi so bili torej le za široko javnost namenjeni spleto, ki naj bi pred svetom nekako opravičevalo zločinsko postopanje okupacijske oblasti in katerih se okupatorska oblast sama ni držala. Brzojavka pa dokazuje hkrati, da so se okupacijske oblasti posluževale tudi zavestne laži v svojih uradnih poročilih, da bi spravili v sklad svoje hoteno zlodejevo s tako hvalvasano — pravico Rimal

Srečanje s partizansko patroljo

Se dopoldne smo nadaljevali pot proti Podzemlju. Ko smo se približali prijazni vasi, ki se dviga na vzpetini med Kolpo in Lahinjo, so nas veselo pozdravili strelci borcev partizanske patrolje, ki je v vasico snapada in osvobodilca. Staro in mlado se jim je pridružilo, zaradi česar nismo našli znanec, ki so nam naraočili naj se oglasimo. Zavili smo po levem bregu Lahinje proti severozahodu in pot ob njenem lenem teku nas je vodila po bregu proti toku, koder smo videli rejene šuške, ki so med ločjem čakale na svoj plen. Ker smo imeli za seboj vročo pot po glavni cesti in polovico predvidene poti, smo se odločili za počitek pri milnu Krivoglavice, z namenom, da se ohladimo pri mnogo hladnejši Lahinji. Nekaj tovaršev je nameravalo izkoristiti svoj počitek za dovoljenje ribolov, pa je le enemu uspelo ujeti dve ribi. Nekateri so preizkušali svoje vešlasko sposobnosti na dveh okornih čolnih. Tedaj so kopalce znova iznadenili strelci — pok, pok, pok — in že so po kameritem jezju stekli borci izvidnica čez Lahinjo proti milnu. Izvidnica je očistila pot in preglašala sovražno zasedo. Tedaj je preko jeze prikorakala tudi glavina patru-

Letuliti:

Hvaležni zamorček Bimbo

V črni Afriki živijo črni ljudi, je zamorci. In na te črne ljudi v črno Afriko je nekoga dne prihrumel beli zavojevalec. Beli zavojevalec je seveda prišel s »plemenitim namenom: rad bi civiliziral uboge in neresne črnce, ki še niso poznali žganja, frakov, cilindra in ta roka. Bili so tako neizobraženi, da niso poznali niti vesal ne kakega paragrafa kazenskega zakonika. Samo pomislite: niso imeli ne ječ, ne žandarjev, ne policajev, še prometnega stražnika ne. O, ti revčiki! Jasno — te devčake je treba civilizirati!

oddaljil od svojega utrjenega taborišča, pustil svoje kosti za vse večne čase v tej divjaški deželi. Divjaki so ga kratkomalo ujeti, predelali v angela in poslali lepo po najkrajši poti v sveti nebeški raj. Skratka: med belim belim zavojevalci in črnimi domačini je vladal boj na življenje in smrt. Kakor mnogi odličniki iz belega tabora, je tudi polkovnik Papagallo imel za slugo mladega zamorca. Ujel ga je nekje v pragozdu kot zajca, in dečko je postal njegov osebni suženj. Polkovnik ga je oblekel v livro in ga je imel pravzaprav bolj za okrasek kakor za delo. Kratkotomalo za luksus, kakor imajo v marsikateri oddaljeni hiši tudi druge eksotične zverine. Leto dni je mladi Bimbo preživel v hiši gospoda polkovnika. Lepo. Sploh se ni mogel pritožiti nad nobeno stvarjo. Seveda,

samo nekaj mu ni šlo v račun: bil je suženj in daleč proč od svojega doma, od matere, očeta, bratov in sester. Ampak kdo bi se zmenil še za svobodo mladega zamorca! Saj mu je vendar tako dobro pri belih ljudeh. Živi kot tiček, povrhu se bo fant pa še pociviliziral! Kar na lepem pa so se zamorci uprli. Sosednja plemena so jim priskočila na pomoč. Unf čili so že nekoliko manjših taborišč belcev, večjih pa so prihrumeli celo do glavnega taborišča. Postajali so čedalje nevarnejši. Kajpak je tudi gospo Papagallo zaskrbelo, kaj bo z njeno belo kožico in rožnatimi udi. Jaj, če bi jo skuhal v kotlu... »Bimbo, pojdi sem,« je poklicala neki dan svojega zamorčka. Zamorček je prišel, se vstopil pred gospo in prekrizal roke na prsih. Tako so ga naučili. »Bimbo,« mu je rekla milostljiva gospa, »tvoji rojaki nas črtijo, ne?« Zamorček je odločno prikimal, mal,

»Kaj misliš, nas bodo prema, gali?«
»Bimbo je spet prikimal.«
»Kaj pa počno tvoji rojaki z ujetniki, Bimbo?«
»Zamorček je pokazal raženj, na katerem se je cvrla ovca. Jaj, gospa se je stresla ko šiba na vodi...«
»Po kratkem molku je rekla: «Bimbo, mi smo bili zmeraj dobri s teboj, ali ne?«
»Bimbo je prikimal.«
»Oba sva bila dobra s teboj, jaz in gospod polkovnik. Ti prav gotovo nisi nevaležnež. Bi se ti postavil za naju, če pridejo tvoji rojaki?«
»Bimbo je odločno prikimal.«
»Vidim, da si res hvaležen, dober in plemenit dečko. Povej mi, kaj bi rekel svojim rojakom, če jima z možem padeva v roke?«
»Zamorček je pokazal bele zobe in dejal veselo: «Kadar oni priti, jaz reči polglavarju: »Bela žena dobra žena: bolj gospod dober gospod... nič mučiti... takoj zaklati!«